

ТОНГ ЮЛДУЗИ

Муассислар: ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ХАЛҚ ТАЪЛИМИ ВАЗИРЛИГИ, ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ДАВЛАТ МАТБУОТ ҚҶМИТАСИ

Газета 1929 йил, 1 августдан «Ленин учқуни» номи билан чиқа бошлаган

№ 29 (65856)
1995 йил, 8 август, сешанба

Сотувда эркин нархда

НОМУСНИ ЁШЛИКДАН АСРА

Дарсда Алишер Навоийнинг «Фарход ва Ширин» достони ути-лаётган эди. Гули орқа паргада утирган Мирза ва Раъноларга уг-рилди-да: «қизик, Ширинни улга-нини эшитибок Фарход жон бериб-ди-я,» деди.

— Ҳа, нима бўлибди, бўлиши мумкин. Мен ҳам агар сен улсанг... уламан!!! Ғалати оҳангда айтилган гап катта бир ёнғинни бошлаб юбор-ди. Йўқ, бу ёнғин Мирзанинг кузи-даги чўгдан чиқди. Гули узини куйишга жой тополмай қолди. Қаёқ-дан ҳам шу гапни айтди, қаёқдан ҳам Мирзанинг кузларига тўқнаш келди. Шу баҳона булди-ю, уша кузлар Гулини дарсда ҳам, дарсдан ташқарида ҳам таъқиблай бошлади. Тўғри, улар сузлашишмайди. Очи-ги, бир-бирларига тил билан айтиш-га гаплари йўқ. Аммо бир-бирлари-ни курсалар, бир-бирларининг ён-ларида булсалар, булгани! Мирза-нинг киссасида кузгучаси бор. Дарс пайтлари уни куриб утириш учун. Уф, тезроқ таътил бошланса-ю, ҳар-дамхаёлликдан, бундай бетоқатлик-лардан қутула қолишармиди? Аммо таътилда улар уйлаганчалик булма-ди. Соғиниш, бир-бирларини унута олмаслик ҳисси устун чиқди. Қан-дай қилиб булмасин, бир-бировла-рини учратиб қолишни уйлашди, узокдан бир куриб куйишса ҳам майли!

Бу муҳаббатмикан? Дустликни-нг ноёб топилмасимикан?

Эҳтимол сиз ҳам шундай сирли туйғуни туйгандирсиз. Ромео ва Жу-летта ҳам бир-бирига дил боғлаганла-рида ун турт ёшда эди. Улардаги ширин ташвишлар, қувонч ва изти-роблар қайси бирингиздадир бор. Орзу ва ихтиёрингизга эрк бериш-дан қўрқаясиз. Ҳисларингизга жи-лов солмоқни уйлаясиз. Тўғри қи-ласиз. Номусни ёшлиқдан асра-моғингиз учун, гурурингиз, шаъ-шавкатингизни қадрламоғингиз учун интилишингиз керак. Биз ҳам шу ниятда газетамизнинг ушбу со-нини ноёб туйғу — муҳаббатга бағишладик. Муҳаббат — дустлик, узаро бир-бировни тушунмоқлик, бир-бировга яхшилик қилмоқлик-дан бошланади. Ана шундай яқин-ликларни, қалб қатида авайланган ҳис-ҳаяжонларни мактублардан са-ралаб олдик-да, айримларининг исм шарифлари, турар жойларини яшир-ган ҳолда тенгдошларингизга суз бердик. Катталарнинг сабоқларини ўқишингизга имкониятлар яратдик.

Рост, гузал туйғулар куз-кузланиб, дастурхонга қуйилмайди. Аммо улар-нинг баҳосини билмоқ учун ана шундай дилдан суҳбатлашмоқ, кўнгилдаги гапларни баъзан тукиб солмоқ ҳам керак, зора ушбу сон сизнинг фикр ва туйғуларингизни уртоқлашишга, ҳаётингизнинг маз-мунини ҳалолликда, покликда тар-тиблаштиришга имкон яратса! Хат-ларингизни кутамиз.

БИР ҲАФТА ЯНГИЛИКЛАРИ

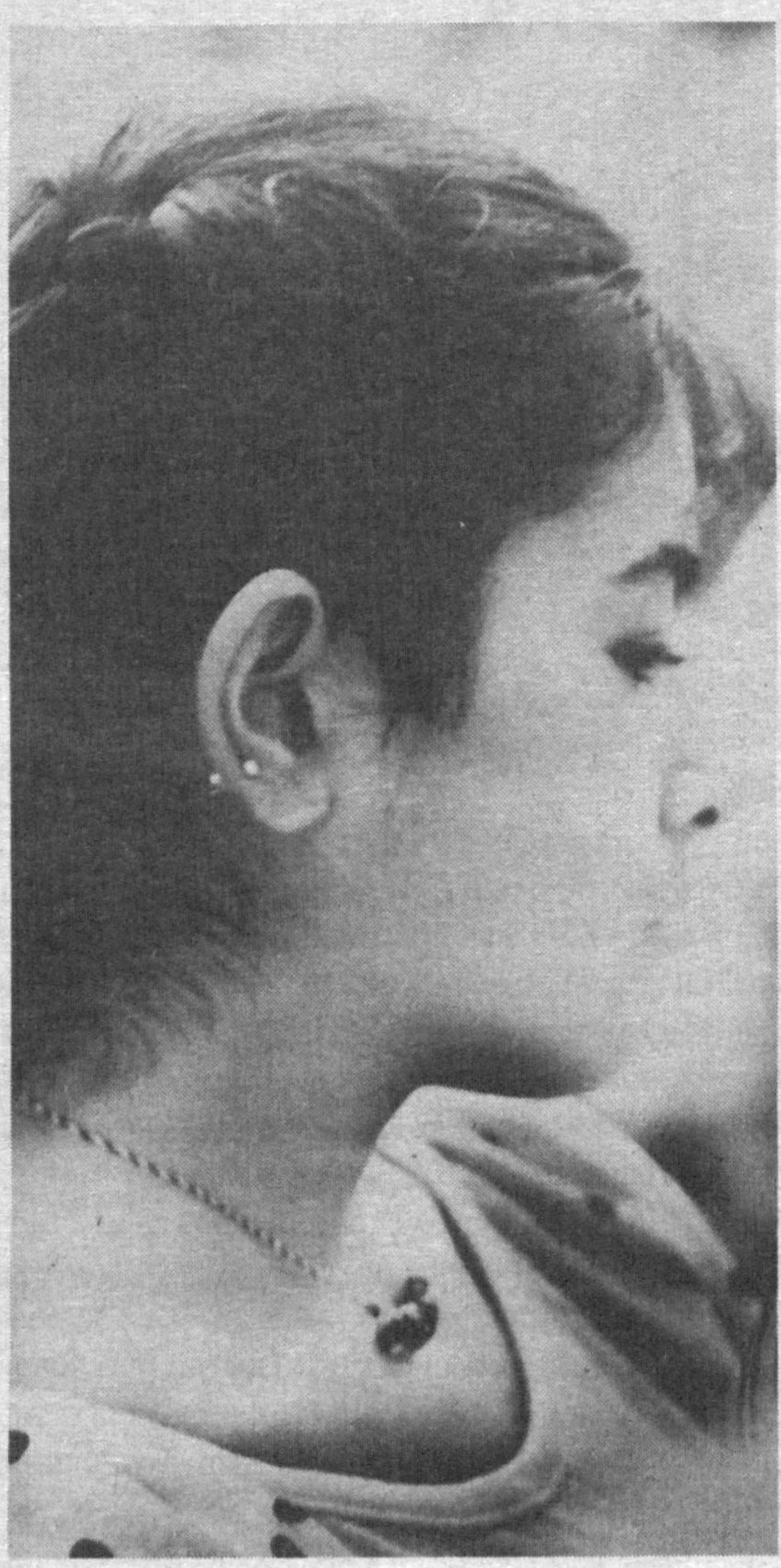
Ўзбекистон Республика-си Вазирлар Маҳкамаси «ЮНИСЕФ — ЭКОСАН фондларининг Аспералойи-ҳасини амалга оширишга оид чора-тадбирлар тўғри-сида» қарор қабул қилди. Ушбу лойиҳада Орол ден-гизи минтақаси болалари ва хотин-қизларини соғлом-лаштириш режалари кузда тугилган.

Хонқа туманидаги Охун-бобоев номли жамоа хужали-гида «Она ва бола» маркази иш бошлади. Бу ерда қиз-лар уй-рузгор тутиш сирла-рини урганишади.

Ўзбекистон Республика-си Халқ таълими вазирли-ги Уқувчилар ва усмирлар техника ижодиёти респуб-лика маркази билан бирга-ликда уюштирган «Осиё кубоги» мусобақаси ниҳоя-сига етди. Унда ўзбекист-онлик уқувчилар бирин-чи, қирғизистонликлар ик-кинчи, қозоғистонликлар учинчи уринни эгаллаш-ди.

Юқори-Чирчиқ туман ҳокимлиги маҳалла хайрия жамғармаси туман бўлими ташаббуси билан 34 та кам таъминланган оилаларнинг болалари хатна қилинди.

Андижон шаҳридаги 2-болалар касалхонаси қо-шида қизларни соғломлаш-тириш бўлими очилди. Бу ерда уч ёшдан 18 ёшгача булган қизлар ҳам ахло-қий, ҳам жисмоний соғ-лом булишлари учун ши-фокорлар куригидан ути-шади.

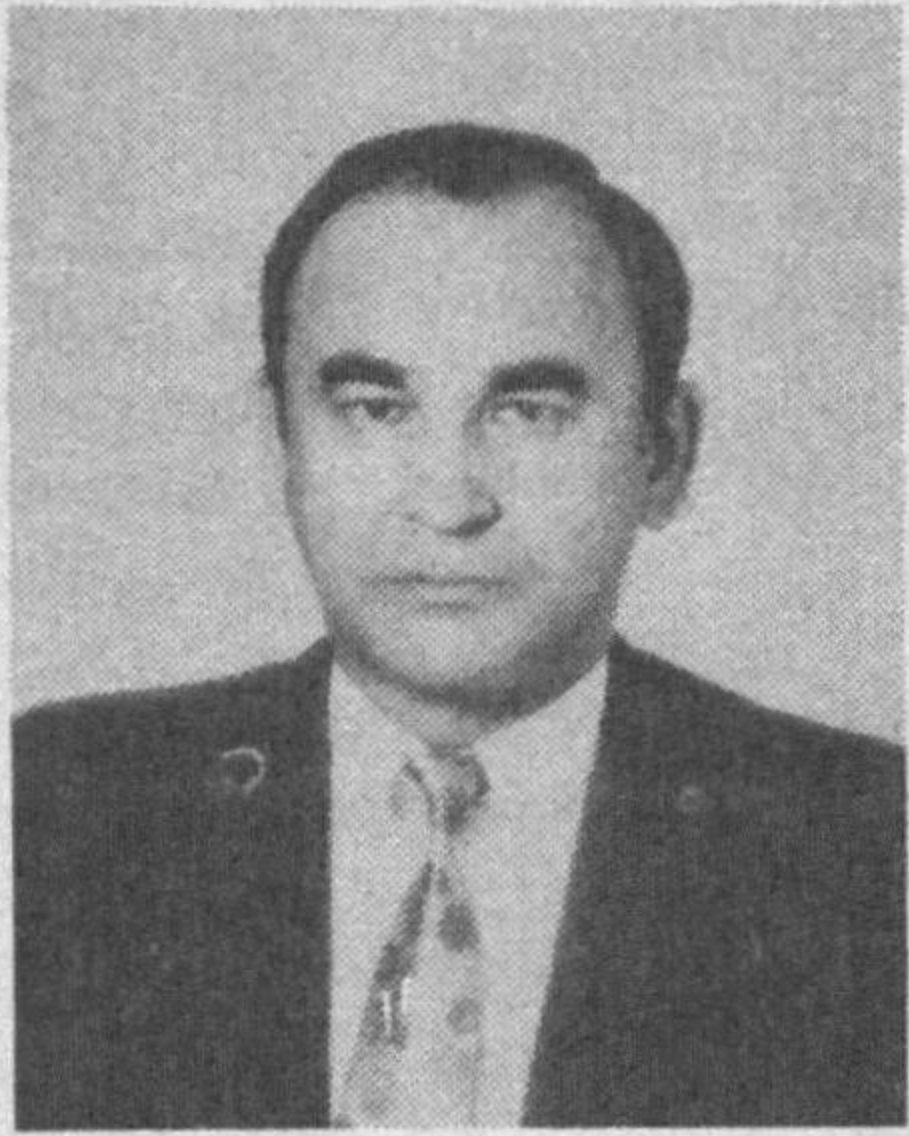
Тушунгил қалбимнинг ноласин

Беғубор, беғубор боласан,
Ун олти ёшда ҳам бола, шўҳ
Тушунгил қалбимнинг ноласин,
Тушунгил, не учун кўнглим чўғ.
Не учун юзларим лоладай,
Қаршингда бахтиёр куламан
Тушунгил, тушунгил, болакай,
Йўқса шу кулганча сўламан!
Ун олти қаршилар мени ҳам,
Ахир биз ўсдик-ку, бирга тенг.
Дилгинам ёнар, лол тилгинам
Сенинг-чи юрагинг бунча кенг?
Кўнгироқ қиламан уйингга,
Сен-чи тўп тепасан қайдадир!
Берилиб кетасан ўйинга,
Менга-чи на у, на бу татир!
Қаршингга чиқаман, қаршимда
Ёясан қандайдир расмлар.
Ё шахмат сурасан, ёки сан
Бошлайсан қандайдир баҳслар...
Беғубор, беғубор боласан,
Ун олти ёшда ҳам бола, шўҳ.
Тушунгил қалбимнинг ноласин,
Тушунгил, тушунгил, йўқса... йўқ!

Топгин-чи: Кетар, кетар, изи йўқ,
Таянмоққа тизи йўқ.
Топдим. Бу — ...

**Тошкент
шаҳар руҳий
касалликлар
шифохонаси
бош
шифокори,
тиббиёт
фанлари
номзоди
Хайрулла
ХУСАНХУЖАЕВ
билан суҳбат**

«НОЗИК МУОМАЛА ~ ШИФО КАЛИТИ»

— Бундан бир неча йил аввал бир танишимнинг ўн тўрт яшар ўгли тўсатдан одамови, ўз-ўзидан йиғлайдиган бўлиб қолди. Буни кўрган ота дарҳол руҳий касалликлар шифохонасига мурожаат қилди. Текширишлар бошланди. Руҳий муолажалар ўтказилди. Хуллас бола тезда соғайди. «Бемор»лик сабаби аниқланишича, муаллиманинг унга бир қиз туфайли берган дашноми экан. Бироқ танишимнинг аёли: «Ўғлимни руҳий шифокорга кўрсатиб, шаънига доғ туширдигиз» деб қаттиқ хафа бўлди. Ана шу воқеага муносабатингиз?

— Аввало айтиш керакки, танишингиз туғри йул тутган. Мабодо у турли мулоҳазага бориб, вақтида «дард» аниқланмаганда, газак олиб, ривожланиб, бола қалбини мажруҳ қилиши аниқ эди. Аёл мулоҳазаларига келсак, шифохонамизга ташриф буюрган инсон борки, «жиннихонага келибди» дея ёмон фикрга боравериши бориб турган бефаҳмлиқдир. Ахир «руҳий хаста» дегани, бу «жинни» дегани эмас-ку!

Аввало бу дард инсоннинг мия ва юрак фаолияти, ҳис-туйғулари билан боғлиқ. Бу ерга шифо излаб ёки узини курсатиш учун келган инсоннинг аввало насл-насаби, қариндош-уруғлари, ота-онаси ёки узининг ичиш, чекиш, гиёҳвандлик билан шугулланиши ёки бошқа сабаблари обдон суриштирилади. Қолаверса, техник асбоб-ускуналардан ҳам фойдаланилади. Сунг ана шу натижаларга қараб, даволаш усуллари қўлланилади. Иш фаолиятим давомида баъзан шундай воқеаларга ҳам дуч келганманки, айтсам ҳайрон қоласиз.

Баъзан онасининг салгина койиши туфайли ўз жонига қасд қилган қизлар, «севиб қолган» қизига совға олиб беришга қурби етмаган ва узини осмоқчи булган йигитчаларни ҳам олиб келишади. «Утиш ёши»даги бу таъсирчан усмирларга бу ҳиссиётлар уткинчи эканлигини, барча муаммоларни катталар билан бамаслаҳат, пухта уйлаб, режалаб, қолаверса босиқлик, вазминлик билан ҳал қилиш мумкинлиги, ҳовлиқиш, шошма-шошарлик, енгилтаклик ёмон оқибатларга олиб келишини тушунтираман. Ахир бундай йигит-қизларни ҳам «Жиннихонада ётиб чиқди» дея маломат қилинса яхши буладими?

Гапимнинг бошида «шифохонага келувчилар обдон суриштирилади» дедим. Ана шунда касаллик туғма ёки насл суриш оқибати эканлиги ёки қаттиқ йиқилиш, оғир буюмлар тегиши натижасида содир булганлиги маълум булса, дарҳол зарур муолажалар қилиниб, бемор дардини енгиллаштиришга ҳаракат қилинади.

Шуни ҳам таъкидлаш зарурки, на миллат, на бойлик, на ёш танламайдиган бу дард (илоё ҳеч кимнинг бошига тушмасин) турига, оғир-енгиллигига ва бошқа жиҳатларига қараб алоҳида жойларда шифо берилади.

— Шифохона ва унинг ходимлари ҳақида билиш истагида эдик?

— Мустақил бўлганимиздан сунг шифохонамизга гамхўрлик, диққат эътибор анча кучайди. Озиқ-овқатлар, дори-дармонлардан ҳам етарлича олиб турибмиз. Бу ерда 1500 ходим хизмат қилади. Уларга озмунча сарф-харажат кетмайди. Шу уринда бир мулоҳаза айтмоқчиман. Ҳар йили юзлаб ҳамшира, шифокорлар турли билим даргоҳларини битириб чиқадилар. Бу масканга ҳам улар ишлашлари учун жой ажратилади. Лекин уларнинг ҳаммаси ҳам бу ерда ишлаш истагини билдиравермайдилар. Гуё шаънларига доғ тушишидан қурқадилар чоғи. Ахир улар шифокорлик шарафли ва савобли касб эканлигини ёдда тутсалар яхши буларди. Бу масалада ҳам қадимий ва миллий урф-одатларига амал қилсалар фойдали буларди. Уз ватани, миллатини севган, онгли равишда буни тушунган инсон ҳеч қачон бундай вазифадан узини четга тортмайди.

— Ўсмирлар ва уларнинг ота-оналарига маслаҳатларингиз.

— Мен ўз тажрибаларимга таяниб ҳар икки томонга берадиган маслаҳатим — маст қилувчи

ичимликлар, гиёҳванд моддалар қабул қилиш инсон вужудини кемирувчи душман. Қолаверса, қариндошдан қиз олиб, қиз бериш ҳам юқоридаги хасталикларни келтириб чиқаришга сабаб булиши мумкин. Усмир йигит ва қизларга яна бир маслаҳатим— ҳиссиётга ута берилувчанликдан сақланинг. Биров сизга кўпол муомала қилса, эркалаб бошга кутарувчилар ҳам борлигини, мазаҳ қилгудек булса, иззат-икром билан ардоқловчилар ҳам борлигини унутманг. Дардга чалинган инсонларга дуч келиб қолувчиларга утинчим «Нозик муомала, меҳрибонлик— шифо калити» эканлиги ёдингизда булсин, дейман.

— Шифохонанинг ташкил этилганига кўп бўлганми?

— Бу ер Туркистон рус ҳарбийлари томонидан босиб олинганидан бир неча йиллар кейин, асосан рус ҳарбийлари учун мулжаллаб қурилган. Маҳаллий миллат вакиллари ётқизиш ва даволаш таъқиқланган. 1996 йилда унинг ташкил этилганига юз йил тулади.

— Суҳбатингиз учун ташаккур.

Суҳбатдош: Усмон АЛИ.

Гулбаҳор, сенга яна мактуб ёзман. Бу нечанчи бор ёзишим, билмайман, ҳисобдан ҳам адашиб кетдим. Тунов кун ёзган мактубимни ўқиб ҳам кўрмай, йиртиб ташладинг. Дугоналарингизга мен томонни ишора қилиб хандон отиб кулиб юбординг. Адабиёт дарсида эса менга қасдма-қасд Камол билан ўтириб олдинг. Нима бўлса ҳам барибир мактуб ёзаверман. Чунки сени севаман, сен-

сиз яшолмайман. Қалбим сенга мойиллигини илтижоли нигоҳларимдан пайқашингизга аминман. Лекин тан олмайсан. Мен эса мажнунона телбаларча ортингдан қолмайман, сенга жуда боғланиб қолганман. Эҳтимол, ён-атрофимдаги яқин кишиларимдан топа олмаган меҳр-муҳаббатни қидириб, сенга меҳр қўйгандирман.

Сенга телбаларча мойиллигим сабабини баъзан ўзим ҳам

ЎҚИЛМАГАН МАКТУБ- ЛАР

англаб етолмай гаранг бўламан. Балки чехрангни безаб турган нукура холинг, бўйи-бастинг, тоғ шалоласидай жўшқинлигинг, ботиний гўзаллигинг мафтун қилган бўлса ажаб эмас! Сенинг хаёлинг билан тунларни тонгга улайман.

Мана, тун ҳам ярмидан оғиб қолди, фикру ёдим сен-ла банд. Ёстикқа бош қўйсаму ширин уйкуга кетсам, дейман. Қани уҳлолсам. Тонгга яқин кўзим или-

нибди. Тушларимда ҳам сени ва фақат сени кўраман. Тезроқ тонг отса-ю висолингизга етишсам, шаҳло кўзларинг уммонига ўзимни отсам, дейман. Юлдузли осмонга термулиб ётибману Мавлоно Фузулийнинг куйидаги сатрлари ёдимга тушади:

Шифойи васл қадрин ҳажр
ила бемор ўландан сўр,
Зулоли завқ шавқин, таш-
наи дийдор ўландан сўр.

Ҳамид ПАРДАЕВ.

СУБҲИДАМДА СЕНИ ЎЙЛАДИМ

Бугун сени яна тушимда кўрдим. Эсингдами, пахта йиғим-терим маҳали. Пахтани кул билан тез ва кўп теришда сендан утадигани булмасди. Ушанда биринчи бўлиб терган пахтангни менинг номимга ёздириб кўярдинг. Синфдошлар орасида ҳам энг кучлиси булганинг учунми, ҳаммиша «безори» болалардан ҳимоя қилиб юрдинг. Фанларни, айниқса, математика фанини жуда зур билардинг, мисолларни ечишда қийналганимда доимий кумакчим бўлдинг. Папкам эса сира қўлингдан тушмасди. Бунга қизларнинг бизнинг устимиздан қиқир-қиқир кулишларидан бироз уялиб ҳам кўярдинг. Лекин барибир менга худди акамдек меҳрибон эдинг...

Бора-бора бу дўстлик севгига айланганими? Буни севги деб аташга ҳақим борми? Ҳа, бу болалиқда тугилиб, йиллар давомида мустаҳкамланиб борган ҳақиқий, самимий муҳаббат эди.

Орзуларимизни айтмайсанми, орзуларимиз бисёр эди. Афсус... Афғон уруши сени мендан айирди. Эшитдим... Шум тақдирдан нолиб уксиб-уксиб йиғладим.

Мана орадан йиллар ўтди. Фарзандимнинг исмини сенинг номинг билан — Жаҳонгир, деб номладим. Токи у ҳам сенингдек самимий муҳаббатга лойиқ инсон булсин!

Шоҳсанамнинг дафтарида.

СЎЗ КАТТАЛАРГА

Усмирлар уртасида муҳаббат пайдо бўлса кимлардир бунга ҳайратланиб қарайди, «севишга ҳали ешлик қиласан» деб қуйишади. Лекин бу ҳол кимлардир учун табиий. Хуш, шундай экан, аслида муҳаббат неча ёшда пайдо бўлади? Бу саволга усмирлик чоғлари оғда қолган катталар нима дейишаркин?

Саодат Умарова, 39 ёш.
— Севги 15 ёшдан кейин бошланса керак. Чунки бу ёшда одам бадоғатга етиб, ҳаётни туғри англай бошлайди.

Ғиёс Шукуров, 46 ёш.
— Севги ёш танламайди. Маъхур немис ёзувчиси Гете эллик ёшдан ошганида бир қизни севиб қолган ва шундан илҳомланиб «Ёш Вертернинг изтироблари» номли аjoyиб асар яратган. Узим эса мактабда 8-синфда ўқиб юрганымда муҳаббат нима эканлигини туйганман.

Озода Мансурова, 23 ёш.
— Илк муҳаббат мактаб партасида тугилади. Уша ҳақиқий севгидир. Ёш улғайганда тугилган севги эса шунчаки ҳаётнинг эҳтиёж булса керак. Яна билмадим.

Саъдулла Ҳабибов, 49 ёш.
— Игирма ёшга етгунгача тугилган муҳаббат ҳақиқий эмас, шунчаки ҳавас, енгилтакликдир. Мактаб ўқувчилари фақат илм олишни уйлашлари керак.

Доно Хусанова, 30 ёш.
— Мен илк бор муҳаббат ҳиссини туйганимда 7-синфда ўқирдим. Мана, орадан 15 йил ўтди. Уша туйғулар мен учун ҳаётнинг энг завқли дамларини эслатади.
Абдумалик Абдурахмонов ёзиб олди.

